

l'article *Mat-* (*Misc. ar.*), suara hem vist els NLL que ha donat: *Maté, Maton, -óna, Madonya*. Aquest, provinent d'un adjectiu nisba *maḥānīya*. Doncs d'aquí *Plana Matania* 'plana molinera'. Brava molinera, on no hi ha una gota d'aigua!

Ho excusaríem dient que *maḥāna* sembla haver designat en particular els «molins de sang». Moguts en sinya o amb poaranca, per un animal que poa la del subsòl.

També rebuscada; mal dit, molt més: ben forçada, 10 en sentit topogràfic. En conclusió val més l'etim. A); però amb una empena de B), que és el que ens explicaria les anomalies (α) i (β): els moriscos degueren fer-hi algun 'molí de sang'. I llavors *L'Ermítania* fou modificat en *La Matania* per aquest fet secundari. 15

MATARÓ

La ciutat capital del Maresme.

Pron.comarcal: *mətəɾó*, oit sempre així i en tot el cat.or.; gentilici: *Mataronins*.

MENCIONS ANT. (limitant-nos a les que es poden comprovar en docs.accessibles en mss. o en publicacions responsables). 1114: *Materon* (Mas, *Notes* 25 *Hi.del Bisbat de Bna.* xi, 289); 1131: «--- *Materó* --- in Maritimo, in te. de *Mataró*» (*Cart.St.Cugat* III, pp.100-1001 = Balari, *Orig.* p. 478); 1141: «castrí de *Materó*» (Balari, *Orig.* p. 478); 1171: «terminum castrí de *Materone*» (*BABL* VIII, 307); 1171: «castrí de 30 *Matherone*» (Mas, o.c. xi, 262); 1176: castro de *Materó* (MiretS., *Templ.* p. 323); 1195: kastro de *Matheron* (*Cart.S.C.* III, 339); 1223: B. de *Matarone* (*BABL*, I, 282); 1229: «castro de *Matarone*» (*BABL*, I, 288); 1234: *Matheró* (*Cart.S.Cu.* III, 433); 1250: Bernardus de 35 *Mataronis* (*BABL* VIII, 50); 1312: datum in *Materone* peu d'una carta de Jaume II (Finke, *Acta Arag.* I, p. xcii); 1359: *Materó* (*CoDoACA* XII, 9).

De l'examen d'aquests venerables testimonis resulta que *Mataró* comença per ser nom d'un castell, 40 o dels cavallers senyors d'aquest castell: monòtonament es tracta sempre en les mencions més antigues d'un «castrum de *Materó*», en 7 cites, des de 1171 a 1229; la de 1131 també deu ser això perquè aquí «terme» és el dels «castells termenats», generals en 45 aquell temps; després vénen els dels senyors del castell (B., Bernardus, 1123, 1250), de manera que d'al·lusió clara a una població (en la qual el rei o algú altre es mou i actua) no veiem que se'n trobin gaires: potser cap, fins a la de 1312. És clar que ja hi hauria 50 caseriu entorn del castell, des de molt abans, però quant al nom, seria pròpiament el nom del castell.¹

Una altra observació d'importància primordial, és que la forma antiga del nom fou *Materó* amb *e*. Així constantment en els docs.: el de 1114, els tres de 55 1171, i els de 1176, 1195, 1234, 1312 i 1359; l'excep-

ció de 1223 i 1229, és quasi única en textos medievals; car en el de 1131, està desmentit, en el mateix doc., per la grafia millor; i encara observem que en els de 1223 i 1229 és la signatura dels cavallers (sempre menys acurats en lletra i sovint semi-analfabets).

ETIM. No dubtem, d'acord amb totes les normes de la toponomàstica i la lingüística, i atesos els dos 50 antecedents que hem establert, a decidir que es tracta d'un de tants noms de poblacions catalanes consistents en un nom de persona, que en aquest cas pogué ser el del fundador del castell, a l'abric del qual es pogué anar reconstruint una població que havia quedat deserta per les escameses dels moros i dels estols normands o africans.

És un NP germànic ben conegut i documentat des d'antic, *Matberi*: el qual en aquesta forma, o posat en la forma o declinació obliqua MATHERION(E), està 55 amplament documentat en el gran thesaurus de Förstemann de l'antroponímia germànica, col. 1110; es tracta d'un cpt. de dues de les més fecundes arrels germàniques: -HARI (-*beri* metafònic), que entren en la formació de molts centenars de NPP; i en primer lloc MAΘA- (en 44 noms, més de 90 si hi incloem l'ampliació MAΘAL-).²

En aquests noms germànics, en general, s'hi desenrotlla la declinació feble del germànic, formant-hi com a cas oblic o cas complement, una forma -ON, tal com ENEC / ENECON, FULK / FULKON etc.: així de 60 MASKHARI es formà MASKHARION: d'on el conegudíssim *Mascaró*; de MAKHARI > MAKARION: d'on *Macharono*, *Magaron* que trobo en docs.ribagorçans dels anys 970 i 964; d'aquí tants NLL que hem documentat en arts. (supra), com *Ferrerrons* de FERHARI, -ONIS; 65 *Gavadó*, *Gavadons* i *Gavadà*.

Res de teòric en l'existència d'aquest NP en terres catalanes: *Materone* nom de persona el trobo des 60 d'un doc. català de 1143 en baix llatí.

En aqueixos docs. el context mostra que és prenom de fonts, no llinatge: «signum *Matheroni* de Noguera» doc. de 1205 (*Cart.* de St.Cugat III, 373); 1259: «orden a *Mataró* de que no moleste al alcaide de Tàrbena» (Mtz.Fdo., *Doc.Val.ACA* 1, nº210): es tracta de l'alcaide moro que Jaume I havia acceptat en virtut d'una treva en aquest castell acabat de reconquerir; però un cavaller català *Mataró* li movia guerra. No devia ser matoroní un «Bernardus *Materonis*, cives Barcinonensis» puix que era ciutadà de Barcelona (repetit tres cops en doc. 65 de 1250, *BABL* VII, 50). En fi tenim aquest nom de persona en un petit joell ben conegut en la nostra literatura del S. XIV: el «Plany del Cavaller *Materó*».

Aquestes peçes de convicció ens les reforçaran encara nombrosos testimonis occitans d'aquest NP. Un *Mataronus* de c.l'a. 1050 és el nom d'un vassall de Sant Víctor de Marsella (*Cart.* de Saint Victor, I,